

Het kalf bij de koe

Ronde stal houdt kudde bij elkaar

Hoe houd je alle dieren in een kudde koeien altijd bij elkaar? Nieuwe stallen bieden wellicht de oplossing. Een ronde stal speelt daarin een grote rol.

Tekst: Gertjan Zevenbergen – Illustraties en foto: Wageningen Universiteit & Researchcentrum

Een hele kudde koeien bij elkaar houden. Jaar in jaar uit. Kalveren, pinken, melkkoeien en als het even kan ook de stieren. Zo'n familiekudder met een vaste samenstelling zou het welzijn en de rust van de dieren in de kudde verbeteren. Biologische melkveehouders proberen het al, maar in bestaande stallen zijn dieren van verschillende leeftijden moeilijk bij elkaar te houden.

In het praktijknetwerk Familiekudder dat Wageningen Universiteit en Researchcentrum samen met vijftien gangbare en biologische melkveehouders opzette, wordt daarom gewerkt aan een nieuwe stal waarin de kudde wel bij elkaar kan blijven. De koeien moeten in zo'n stal tegelijkertijd kunnen liggen en rusten. De dieren moeten zich volledig vrij in de ruimte en in de kudde kunnen bewegen. Er mogen ook geen belemmeringen zijn tijdens het liggen en het opstaan. Het moet zelfs mogelijk zijn om 2 meter van een andere koe te kunnen liggen. En de stal moet hoornproof zijn omdat in de stallen van biologische melkveehouders de koeien vaak nog hoorns hebben. Koeien moeten dan voor elkaar kunnen vluchten. En dat betekent dat er geen blinde of dode hoeken mogen zijn. "We willen een stal bouwen die zo weinig mogelijk stress veroorzaakt. Maar helemaal geen stress is een utopie", zegt dierenarts Ingrid van Dixhoorn, projectleider van het netwerk Familiekudder. Vooral het scheiden van het kalf van zijn moeder zorgt voor stress. Zeker als dat pas na een tien dagen gebeurt. Dus kiezen veel gangbare melkveehouders ervoor om het kalf direct bij de moeder weg te halen. Biologische melkveehouders doen dat niet. De veehouders in het kennisnetwerk kiezen ervoor om het

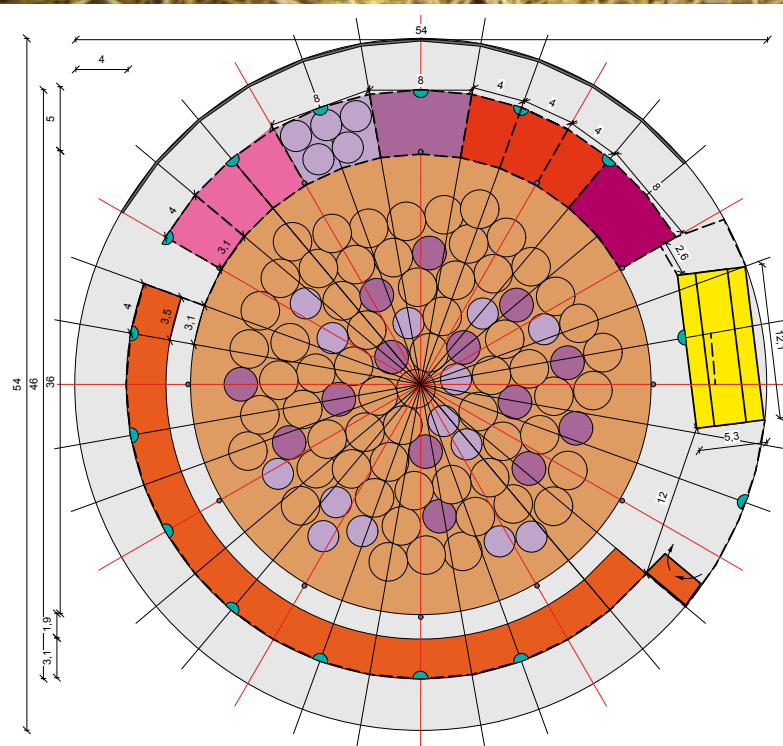
kalf drie maanden bij de moeder te laten drinken. "Dan is de pens voldoende ontwikkeld en kan het over op ruwvoer en water. Daarom moeten kalveren bijgevoerd worden in een kalvercrèche. Daar kan de moeder niet komen, maar ze ziet haar kalf wel."

Wie de opgestelde eisen goed bekijkt merkt dat de meest stressvrije stal een vrijloopstal is. De Nijmeegse architect Jasper van Ruth ontwierp drie vrijloopstallen. Een rechthoekige met een zadeldak en zogenoemde servicehokken langs de lange kant van de stal. Een andere rechthoekige stal is kleiner omdat de koeien negen maanden buiten lopen. Een overdekte kraal zou dan voldoende zijn. Maar het meest opvallende ontwerp is de ronde stal. Die biedt een paar voordelen. Goed overzicht bijvoorbeeld en de windrichting heeft minder invloed op het klimaat in de stal dan in een rechthoekige stal. Daarnaast zijn de looplijnen voor de veehouder en de koeien kort. Toch zagen de onderzoekers de stal bezwaren. Van Dixhoorn: "Wij, de onderzoekers en de architect, lieten de ronde stal in eerste instantie vallen vanwege arbeidstechnische zaken. Maar de boeren wilden hem er absoluut bij hebben, vanwege die voordelen."

Kleine stal, geen rangordeproblemen
In Engeland wordt al vleesvee in ronde stallen gehouden en in Denemarken staat er een voor 170 melkkoeien. Het grootste nadeel van die stal is de ventilatie. De stal is te breed. In de stallen van het netwerk Familiekudder lopen maximaal zestig koeien om rangordeproblemen te voorkomen. Daardoor heeft de stal een doorsnede van 54 meter. Het dak steunt op poten langs de zijkant van de ligruimte waarop verlengde

kniespanen liggen. Aan de zijkanten van het ligbed, dat een doorsnede heeft van 36 meter en de koeien een liggoppervlakte van 7 m² per dier biedt, vind je de service ruimten. Daaronder ook kalverhokken waar groepjes kalveren kunnen schuilen en bijgevoerd worden. Er zijn twee gecombineerde stieren- en dekhokken. Er is een afkalfruimte waar ook zieke dieren afgezonderd kunnen worden. De pot is voorzien van een voerbuis waaraan de koeien kunnen vreten. Ze staan in dat geval op een 5 meter brede betonnen vloer, liefst een met sleuven of een ander profiel dat de koeien veel grip geeft. De eveneens 5 meter brede overdekte voergang omringt het grootste deel van de stal zodat je niet alleen koeien maar ook de stier, de kalveren en de kalvende koeien kunt voeren. Hij doet meteen dienst als controlegang. En dan is er ook een melkrobot. Al kun je op de plaats van de robot ook een melkstal bouwen. Want niets staat vast. Van Dixhoorn: "Het is geen blauwdruk, maar een inspiratiebron. We zoeken de komende tijd uit hoe de stal er in detail uitziet. De melkveehouders in het netwerk plukken hun eigen onderdelen eruit die ze in hun bestaande of nieuw te bouwen stal inpassen."

Ondanks dat de ronde stal minder geveloppervlakte kent en de totale oppervlakte ook kleiner is dan die van een gangbare rechthoekige stal, wordt de stal volgens ontwerper Van Ruth gemakkelijk duurder dan een gangbare rechte stal. "Zeker als je gebruik maakt van prefab-elementen. Die bestaan voor ronde stallen niet. Vooral voor de vloer achter het voerhek is dat het geval. Zou je die storten, dan wordt het al goedkoper." □

◀ De ronde stal is voorzien van een ligbed van compost, zaagsel of stro en biedt de dieren 7 m² ligruimte.

▼ Langs het ligbed zijn het voerhek, de melkrobot en de verschillende service ruimten te vinden, waaronder de afkalfstal.

